

NOVI PODACI O STRATIGRAFIJI I TEKTONICI RAKOVIČKOG POTOKA (MIOCEN OKOLINE BEOGRADA)

NEW DATA ON STRATIGRAPHY AND TECTONICS OF THE RAKOVICA STREAM, MIOCENE OF THE BELGRADE VICINITY

¹Prof. Dr Rundić Ljupko, ¹Prof. Dr Knežević Slobodan, ¹Doc. Dr Ganić Meri i ²Msc. Brtadić Katarina

¹Univerzitet u Beogradu, Rudarsko-geološki fakultet, Departman za regionalnu geologiju, Kamenička 6, 11000 Belgrade, Serbia.

²Univerzitet u Beogradu, Rudarsko-geološki fakultet, Departman za paleontologiju, Kamenička 6, 11000 Belgrade, Serbia.

E-mail: ljupko.rundic@rgf.bg.ac.rs

Ključne reči: Srednji-gornji Miocen, stratigrafija, blokovske strukture, Rakovički potok, Beograd

Rakovički potok izvire na padinama brda Torlak kod Beograda, gde je usekao svoj gornji tok. U tom delu se i nalazi poznato nalazište fosila badenskog kata. Na ovom lokalitetu, najbolje su razvijeni peskoviti sedimenti nekadašnjeg morskog žala. Oni sadrže puno različitih fosila zbog čega se tretiraju kao facijalni stratotip badena u Srbiji, poznat pod nazivom “rakovički peskovi”. O lokalitetu i brojnoj fosilnoj fauni mekušaca pisao je još s kraja XIX veka Petar Pavlović a kasnije i mnogi drugi (Stevanović, Eremija i dr.). Kao važan geosite, ovaj lokalitet je uvršten u listu objekata geonasleđa Beograda i Srbije.

U novije vreme su zahvaljujući izradi građevinskih raskopa i lokalnih puteva, otkriveni i proučeni novi profili na levoj obali Rakovičkog potoka, nizvodno od starog lokaliteta (N 44° 49' 21'', E 20° 27' 49''). Tu je utvrđeno prisustvo potpuno novih sarmatskih peskovitih glina i alevrita koji se pružaju sve do avalskog puta čija trasa ide preko Rakovičkog potoka.

Na osnovu facijalno-stratigrafske analize i merenja osnovnih strukturnih elemenata pojedinih jedinica u čitavom području, dobijeni podaci su korelisani sa rezultatima iz dve istražne bušotine (KGK-13 i KGK-14) u srednjem toku Rakovičkog potoka. Dobijeni stratigrafski podaci su interpretirani u geodinamičkom kontekstu i konstatovana je veoma složena tektonska građa terena, predstavljena izraženim blokovskim strukturama. Na relativno malom prostoru, tokom mladih neopalpskih kretanja, značajna su bila diferencijalna izdizanja/spuštanja koja su oblikovala današnji reljef tog područja. Brdo Torlak predstavlja horst strukturu sa jezgrom od mezozojskih stena a krila su izgrađena od badenskih i sarmatskih sedimenata. Nizvodno od avalskog puta, u srednjem toku Rakovičkog potoka prema naselju Rakovica, prostire se jedan tektonski rov, koji predstavlja ogranak velikog belopotočkog rova ispunjenog

naslagama gornjeg miocena (panona i ponta) a delimično i mlađeg srednjeg miocena - sarmata.

Torlački horst i belopotočki rov razdvaja rasedna zona poznata pod nazivom “rakovički rased”. Ove geološke strukture ističu se velikim diferencijalnim kretanjima duž tog raseda, sa skokovima većim i od 200m. Npr. u bušotini KGK-14, ispod pontskih slojeva otkrivene su naslage panona na apsolutnoj visini ispod 100 metara. Međutim, samo nekoliko stotina metara dalje u pravcu severoistoka, u podnožju Torlaka, isti panonski laporci su konstatovani na površini terena na nadmorskoj visini od oko 210 metara. Istovremeno, na samom Torlaku, badenski sedimenti su prisutni na površini terena na visinama od oko 336 metara. Tektonska kretanja obavljena su u toku mlađeg miocena i pliocena a verovatno i u starijem pleistocenu. Zahvaljujući vertikalnim tektonskim pokretima duž formiranih blokovskih struktura, nastao je složen brdski reljef sa brdom Torlakom i kotlinom u prostoru belopotočkog rova.

References

1. Eremija, M., (1977): Miocen u oblasti eksumiranog mezozojsko-serpentinskog paleoreljefa, od Rakovice do Ripnja. *In: Petković K. (ed.): Geologija Srbije. Stratigrafija II/3: 145-154, Beograd.*
2. Eremija, M., (1987): Badenski kat. *In: Anđelković M. (ed): Geologija Šire okoline Beograda I, Geologija i geodinamika, 151-172, Beograd.*
3. Knežević, S., (1989): Prinove iz ponta belopotočkog rova. *Geo. Anali Balk. Pol., 53, 373-382.*
4. Knežević, S., & Radulović, V., (1995): Geological localities in Belgrade area. *Geologica Balcanica, special issue on Geological Heritage, 2, 39-44.*
5. Pavlović, P., (1890): Mediteranska fauna u Rakovici. *Geo. Anali Balk. Pol, 2, 2, 9-60.*
6. Pavlović, P., (1893): Prinove geološkog zavoda. *Geo. Anali Balk. Pol, 4, 186-191.*
7. Rundić, Lj., (2010): Geološki objekti i prirodni fenomeni kao integralni elementi geodiverziteta grada Beograda. Rudarsko-geološki fakultet, 108str., Beograd.
8. Stevanović, P., (1951): Tragovi Panonskog mora u našoj zemlji. *Zaštita prirode, 2-3, 5-26.*
9. Stevanović, P., (1970): Paleogeografsko- ekološke prinove iz tortona okoline Beograda, *Glas SANU, 258, Odelj. Prir. mat. nauk., 33, 1-27.*
10. Stevanović, P. & Stepanović, B., 1939. Prethodna beleška o drugomediteranskim slojevima na levoj obali Topčiderske reke (vart. Rakovica) i njihove faune. *Geo. Anali Balk. Pol, 16, 134-136.*